

Bijlage 3

Crisisplan

Bijlage 3

Crisisplan

Crisisplan PME versie 2015.1

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Huidige situatie bezien vanaf 2008	4
3. Wanneer is sprake van een crisis?	5
4. Wat is de kritische ondergrens van de dekkingsgraad?	6
5. Welke maatregelen staan er ter beschikking?	7
6. Hoe wordt rekening gehouden met een evenwichtige belangenafweging?	9
7. Hoe verloopt de communicatie in een crisissituatie?	11
8. Hoe verloopt het besluitvormingsproces?	12
9. Hoe wordt het plan jaarlijks getoetst?	13

1. Inleiding

In deze notitie wordt het financieel crisisplan van PME beschreven. Een crisisplan is een beschrijving van de kaders waarnaar het bestuur in een crisissituatie handelt en indien nodig tot afgewogen maatregelen komt.

Met behulp van dit plan is het bestuur beter voorbereid op een crisissituatie.

Omdat de verschijningsvorm van een crisissituatie divers kan zijn, is de opzet van het crisisplan bewust breed gehouden. Het plan is gebaseerd op de door DNB uitgevaardigde Beleidsregel "Financieel Crisisplan Pensioenfondsen en artikel 29b uit het besluit financieel toetsingskader.

Het bestuur zal de concrete maatregelen uit dit plan altijd moeten afstemmen op de aard van de crisis en de situatie van dat moment.

Het crisisplan is opgebouwd uit 7 onderdelen.

1. Wanneer is sprake van een crisis?
2. Wat is de kritische ondergrens van de dekkingsgraad?
3. Welke maatregelen staan er ter beschikking, hoe realistisch zijn deze en wat is het effect?
4. Hoe wordt rekening gehouden met een evenwichtige belangenafweging?
5. Hoe verloopt de communicatie in een crisissituatie?
6. Hoe verloopt het besluitvormingsproces?
7. Hoe wordt het plan jaarlijks getoetst?

Voor uitwerking van de onderdelen, wordt eerst kort de huidige financiële positie van het fonds beschreven en wordt een overzicht gegeven van crisismaatregelen die op dit moment al genomen zijn.

Dit crisisplan is een actualisering van het vastgestelde crisisplan uit 2012.

De nieuwe governance structuur vanaf 1 juli 2014 en de nieuwe pensioenregeling vanaf 2015 waren de aanleiding het crisisplan aan te passen.

2. Huidige situatie bezien vanaf 2008

In het 4^e kwartaal van 2008 is de dekkingsgraad van PME onder de 104,3% gezakt en daarmee bevond het fonds zich toen in onderdekking.

Vanwege deze situatie heeft PME in 2009 een herstelplan opgesteld en bij DNB ingediend. Dit herstelplan is eind 2013 beëindigd. Gedurende de looptijd van dit herstelplan hebben wij verschillende aanvullende maatregelen genomen gezien de financiële precaire situatie.

- De premie is verhoogd
- De opbouw is verlaagd
- Er is tweemaal een kortingsmaatregel doorgevoerd.

Inmiddels is per 1 januari 2015 het nieuwe FTK in werking getreden. Binnen de kaders van het nieuwe FTK bevindt het pensioenfonds zich opnieuw in onderdekking. Vanwege deze onderdekking heeft PME een nieuw herstelplan opgesteld. Voor de maatregelen in dit herstelplan verwijzen wij naar de ABTN.

Feitelijk kan de huidige periode gezien worden als een crisissituatie, waarop PME maatregelen heeft genomen. In die zin is het huidige herstelplan een crisisplan voor deze specifieke situatie.

Het nu voorliggende crisisplan is een breder algemeen kader voor crisissituaties.

3. Wanneer is sprake van een crisis?

Er is sprake van een crisis als de dekkingsgraad onder de kritische dekkingsgraad dreigt te dalen. Dit is volgens de definitie van DNB het geval als PME naar verwachting zonder korten niet meer binnen de gestelde termijnen op het vereist vermogen komt. Uit de meest recente ALM-berekeningen komt deze voor PME uit op 90%.

Hiernaast heeft PME aanvullend vier andere situaties gedefinieerd, waarbij het bestuur moet beoordelen of maatregelen zoals beschreven in het crisisplan in werking moeten treden. De financiële positie van het fonds is in deze situaties aan het verslechteren, maar de kritische dekkingsgraad is nog niet bereikt.

Situatie
1. Dekkingsgraad daalt 5 punten in 1 week tijd
2. De gemiddelde marktrente afgeleid van de rentetermijnstructuur daalt onder de 3%.
3. De dekkingsgraad daalt onder het vereist eigen vermogen
4. De dekkingsgraad daalt onder de 104,3% (het eigen vermogen van het fonds ligt dan onder het minimaal vereist eigen vermogen)

De doelstelling is om in de situaties 1 en 2 met gericht beleid te voorkomen dat de dekkingsgraad daalt tot onder de voor PME kritische ondergrens. In deze gevallen kan de financiële positie van het fonds nog steeds goed zijn, maar zouden maatregelen genomen kunnen worden om er voor te zorgen dat de financiële positie niet verder verslechtert. In situatie 3 en 4 voldoet PME niet aan wettelijke vereisten en zijn op basis van de Pensioenwet aanvullende maatregelen nodig.

De verantwoordelijkheid van het in werking stellen van het crisisplan ligt bij het algemeen bestuur. Het uitvoerend bestuur kan in zeer urgente zaken namens het algemeen bestuur besluiten tot het in werking stellen van het crisisplan als zij dat, op basis van andere hiertoe nopende omstandigheden, noodzakelijk vindt. Het algemeen bestuur zal hiervan onverwijld in kennis worden gebracht.

Gezien de huidige financiële positie en de lage rente is het fonds de-facto in crisis. Het huidige herstelplan is hiervoor het crisisplan.

4. Wat is de kritische ondergrens van de dekkingsgraad?

De bepaling van de kritische ondergrens van de dekkingsgraad kan onder meer worden bepaald met behulp van een ALM-studie.

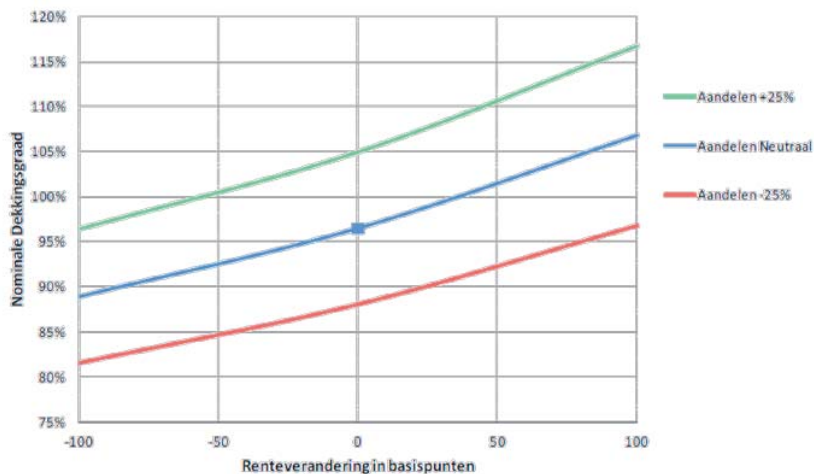
De kritische ondergrens (ook wel kritieke dekkingsgraad genoemd) is de dekkingsgraad waarvan onder het fonds niet zonder drastische maatregelen (bijv. kortingsmaatregelen) binnen de hersteltermijn kan doorgroeien naar de vereiste dekkingsgraad.

Uit de meest recente berekeningen is deze voor PME uitgekomen op 90%.

Op het moment dat de dekkingsgraad zich onder de kritische grens bevindt, zal het fonds zich bera- den en moeten uitspreken over de te nemen maatregelen om de financiële positie van het fonds te verbeteren.

In de volgende paragraaf geven wij een overzicht van de maatregelen die genomen kunnen worden.

In onderstaande grafiek wordt weergegeven hoe de rente en/of aandelen zich zouden moeten ont- wikkelen om in de buurt van de kritische dekkingsgraad te komen. Deze grafiek wordt elke maand aangepast aan de actuele omstandigheden.

5. Welke maatregelen staan er ter beschikking?

Een pensioenfonds kan verschillende maatregelen nemen om de financiële positie van het fonds te verbeteren. Het effect op de dekkingsgraad en de impact op de (oud-)deelnemers varieert per maatregel. Hieronder zijn de kenmerken van een aantal belangrijke maatregelen weergegeven. Wanneer het fonds besluit tot meerdere maatregelen geeft zij aan wanneer en in welke volgorde deze maatregelen genomen zullen worden. Bij het besluiten tot maatregelen, zal het bestuur rekening houden met de geldende afspraken met en bevoegdheden van CAO partijen. Het bestuur kan over een aantal zaken namelijk niet zelfstandig beslissen.

Beperken indexatie

Bij deze maatregel worden de rechten van de deelnemers, slapers en pensioengerechtigden gedeeltelijk of niet geïndexeerd. Deze maatregel is op dit moment van kracht. De maatregel is mogelijk aangezien indexatie bij PME voorwaardelijk is.

Premie verhogen

De premie bedraagt 23,6% van pensioengrondslagsom voor 2015, aflopend naar 22,7% in 2019. Deze premie is voor een periode van 5 jaar vastgesteld door de cao-partijen. Het verhogen van de premie is daarom op dit moment geen reële optie.

Het aanpassen van het beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid kan op twee manier worden aangepast:

- Minder risicovol beleggen met als effect minder verwacht rendement
- Risicovoller beleggen met als effect een hogere rendementsverwachting

De eerste genoemde aanpassing wordt toegepast als de financiële positie van het fonds is verslechterd en PME wil voorkomen dat de situatie van het fonds verder verslechtert en verder wegzakt tot onder de kritische ondergrens. De tweede aanpassing wordt gebruikt om het herstel van het fonds te versnellen. Dit is overigens in een situatie van onderdekking niet onbeperkt toegestaan, maar gelimiteerd tot een vooraf gedefinieerd risicoprofiel. Overigens neemt in het algemeen het risico toe bij het kiezen voor meer renderende beleggingen.

Verlaging opbouwpercentage

Door het verlagen van het opbouwpercentage voor nieuw op te bouwen rechten bij een gelijkblijvende premie kan het herstel van het fonds worden bevorderd. Deze maatregel heeft in principe dezelfde kenmerken als het verhogen van de premie. Het verschil is dat bij een verlaging van het opbouwpercentage de werkgever niet wordt geraakt. Binnen de regeling van PME is dit een regulier stuurmiddel.

Verhogen franchise

Door het verhogen van de franchise bij een gelijkblijvende premie kan het herstel van het fonds worden bevorderd. Er wordt immers minder pensioen opgebouwd voor dezelfde premie. Deze maatregel lijkt op het verlagen van het opbouwpercentage en heeft daarom in principe dezelfde kenmerken. Het verschil is dat bij het verhogen van de franchise het negatief effect voor deelnemers met een

laag salaris relatief groter is. Overigens wordt de franchise de komende jaren verlaagd als onderdeel van de nieuwe regeling. Overigens voorziet de pensioenregeling hier niet expliciet in, en daarmee is dit geen regulier stuurmiddel.

Versoberen van de regeling

Naast reeds genoemde wijzigingen kan bijvoorbeeld het nabestaandenpensioen uitsluitend verzekeren op risicobasis als een extra maatregel worden ingevuld of kan de pensioengerechtigde leeftijd worden verhoogd. Ter informatie: In de nieuwe regeling is het partnerpensioen nu als volgt opgebouwd: 50% op opbouwbasis en 20% op risicobasis. Overigens voorziet de pensioenregeling hier niet expliciet in, en daarmee is dit geen regulier stuurmiddel.

Korten van aanspraken

Bij deze maatregel worden de rechten op aanspraken van de deelnemers, slapers en pensioengerechtigden gekort. Gezien de gevolgen voor de individuele betrokkenen en de maatschappelijke impact is dit een uiterste maatregel.

Wanneer PME overgaat tot het korten van de aanspraken zal het bestuur zich moeten uitspreken of voor alle gerechtigden een uniforme korting wordt toegepast, of dat differentiatie zal worden toegepast. Wettelijke voorschriften staan het toe de kortingsmaatregel onder het nieuwe Financiële Toetsingskader (nFTK) uit te smeren over maximaal 10 jaar.

Bij het korten wordt er rekening gehouden met het in 2015 geldende beleid en het daarin opgenomen premie-egalisatie depot.

Overgangsregelingen

PME heeft een overgangsregeling. Het uitgangspunt bij het crisisplan is dat voor toegekende aanvullende rechten dekkende aanvullende financiering voorhanden is. Versoberen van deze rechten is daarom hier geen onderwerp van gesprek, met uitzondering in geval van een voorgenomen korting. Hiervan is afgesproken dat de voorgenomen korting in beginsel betrekking heeft op de onvoorwaardelijke rechten. Beleidsuitgangspunt is echter dat de maatregel ook wordt doorgevoerd op het VEP.

In deze paragraaf hebben zijn de verschillende maatregelen besproken. In de volgende paragraaf staat het fonds stil bij een evenwichtige belangenafweging en het effect van de maatregelen op het herstel van de dekkingsgraad. Dit zijn belangrijke aspecten bij de keuze van een mix van verschillende maatregelen.

6. Hoe wordt rekening gehouden met een evenwichtige belangenafweging?

Het pakket van maatregelen dient gewogen te worden naar de bijdrage die de diverse onderscheiden doelgroepen leveren aan het herstel van de dekkingsgraad. De volgende criteria van evenwichtige belangenafweging staan hierbij centraal:

- Effectiviteit: het pakket maatregelen dient een substantieel effect te hebben op herstel van de dekkingsgraad
- Proportionaliteit: de herstelkracht van de verschillende maatregelen moeten opwegen tegen de impact hiervan op de verschillende doelgroepen
- Solidariteit: de bijdragen van de diverse doelgroepen op grond van de maatregelen moeten onderling in evenwicht zijn

In onderstaand schema is voor elke maatregel inzicht gegeven in het effect op bovenstaande criteria.

Maatregel	Effectiviteit	Proportionaliteit	Solidariteit
Verlagen Indexatie	De maatregel is effectief. 1%-punt minder indexatie \approx 1%-punt hogere dekkingsgraad	De forse herstelkracht van de maatregel weegt op tegen de forse impact.	De maatregel treft (in-)actieven en gepensioneerden. Waarbij de groepen met de grootste aanspraken (oudere deelnemers en gepensioneerden) het meest geraakt worden. Voor werkgevers heeft de maatregel geen effect
Aanpassen beleggingsbeleid	De maatregel wordt m.n. ingezet om het risico van de portefeuille af te bouwen om de financiële positie van het fonds te bestendigen	Het effect van de maatregel weegt op tegen de impact	De maatregel treft (in-)actieven en gepensioneerden gelijk indirect. Voor werkgevers heeft de maatregel geen direct effect
Verlagen opbouwpercentage	Het effect van de maatregel is beperkt. Het beperken van de opbouw van bijv. 1,875% naar 1,625% zal \approx 0,3% dekkingsgraad verbetering geven op jaarbasis (bij gelijkblijvende premie)	De herstelkracht van de maatregel weegt op tegen de impact	De maatregel treft de actieven. Voor werkgevers, gepensioneerden en inactieven heeft de maatregel geen effect.
Korten van de aanspraken	De maatregel is effectief. 1% korting van de rechten \approx 1%-punt hogere dekkingsgraad	De impact van deze maatregel is groot (zowel individueel als maatschappelijk). Alleen in uiterste gevallen zal	De maatregel treft (in-)actieven en gepensioneerden gelijk. Waarbij de

		deze maatregel genomen worden. Deze is wel effectief.	groepen met de grootste aanspraken (oudere deelnemers en gepensioneerden) het meest geraakt worden. Voor werkgevers heeft de maatregel geen effect.
Verhoging van de premie	Het effect van de maatregel is beperkt. Een verhogen van 1%-punt zal $\approx 0,1\%$ dekingsgraadverbetering opleveren.	De herstelkracht van de maatregel weegt op tegen de impact	De maatregel treft de werkgevers en/of actieven. Voor de gepensioneerden en inactieven heeft de maatregel geen effect. Is tot 2019 in verband met reeds gemaakte cao afspraken geen sturingsinstrument.
Franchise verhogen	Het effect van de maatregel is beperkt.	De herstelkracht van de maatregel weegt op tegen de impact	De maatregel treft de actieven. Voor werkgevers, gepensioneerden en inactieven heeft de maatregel geen effect. Daarnaast is het negatieve effect voor deelnemers met een laag salaris relatief hoger.
NP verzekeren op risicobasis	In de huidige regeling is al 20% van het NP op risicobasis verzekerd. Het volledig verzekeren van het NP op risicobasis heeft beperkt effect op de dekingsgraad (0,1%).	De impact voor de actieven is behoorlijk terwijl de herstelkracht beperkt is	De maatregel treft de actieven. Voor werkgevers, gepensioneerden en inactieven heeft de maatregel geen effect.
Verhogen van de pensioenleeftijd	Het effect van deze maatregel is beperkt tot circa 0,1% dekingsgraadverbetering	De impact voor de actieven is groot terwijl de herstelkracht beperkt is	De maatregel treft de actieven. Voor werkgevers, gepensioneerden en inactieven heeft de maatregel geen effect.

Een aandachtspunt bij een evenwichtige belangenafweging is dat de meeste maatregelen de werkgevers niet direct treffen.

7. Hoe verloopt de communicatie in een crisissituatie?

Voor een communicatieplan wordt gebruik gemaakt van het format zoals dat is gebruikt in het communicatieplan van 2014 met betrekking tot een verlaging (zie bijlage). In dit communicatieplan zijn de interne communicatielijnen vastgelegd. De belangrijkste communicatiedoelstelling is dat deelnemers, gepensioneerden en aangesloten werkgevers zo snel mogelijk goed worden geïnformeerd. Bij een concrete crisis vindt een nadere feitelijke invulling plaats van het betreffende communicatieplan. De uitvoerend bestuurder Pensioenbeheer & Communicatie zorgt voor de invulling van het concrete communicatieplan dat door het bestuur wordt vastgesteld. De manager communicatie zorgt hierbij voor operationele ondersteuning.

Tijdens een crisissituatie worden door het uitvoerende bestuur - naast het algemeen bestuur, en het verantwoordingsorgaan in ieder geval de onderstaande partijen regelmatig geïnformeerd:

- De Nederlandsche Bank
- AFM
- De hoofddirectie van MN
- De Raad van Overleg in de Metalektro.

Uitgangpunten bij het communicatieplan van PME zijn:

- PME staat optimale transparantie richting deelnemers, gepensioneerden en aangesloten werkgevers voor. Om snel en duidelijk te kunnen communiceren wordt in geval van crisis een crisispagina op de website gezet.
- De manager communicatie heeft het eerste contact met de media.
- De algemeen directeur is woordvoerder van het fonds.
- In het communicatieplan worden de doelgroepen uitgebreid beschreven en wordt beschreven op welke tijdstippen zij persoonlijk worden geïnformeerd.
- Om onzekerheid voor betrokkenen zo spoedig mogelijk weg te nemen wordt er gecommuniceerd over de mogelijk te nemen maatregelen, zodra daar duidelijkheid over is en na akkoord op de communicatie van het bestuur.
- Bij een crisis die meerdere pensioenfondsen raakt, wordt afstemming gezocht van communicatie bij de Pensioenfederatie. Indien van toepassing zal eveneens afstemming worden gezocht met de andere 4 grote fondsen. Als een eenduidige boodschap richting media kan worden uitgedragen, is deze beter te begrijpen voor de deelnemers en gepensioneerden.

8. Hoe verloopt het besluitvormingsproces?

In deze notitie is stilgestaan bij de mogelijk te nemen maatregelen in een crisissituatie, wat de effecten hiervan zijn en hoe hier over zal worden gecommuniceerd.

Het nemen van maatregelen in een crisissituatie, zal zeker gezien de impact van een aantal van deze maatregelen, uiterst zorgvuldig moeten gebeuren. Een helder en duidelijk besluitvormingsproces is hierbij noodzakelijk.

Zodra het fonds zich onder de kritische dekkingsgraad bevindt of één van de kritische situaties (zie paragraaf 2) plaatsvindt, zal het algemeen bestuur bij elkaar komen en besluiten tot het in werking stellen van het crisisplan en komen tot passende maatregelen.

Indien er op zeer korte termijn (binnen 48 uur) noodzakelijke maatregelen genomen dienen te worden en bestuurlijke afstemming niet mogelijk is, dan kunnen deze maatregelen door het uitvoerend bestuur worden besloten. Het uitvoerend bestuur zal het algemeen bestuur adequaat en onverwijld hierover informeren.

9. Hoe wordt het plan jaarlijks getoetst?

Aangezien het crisisplan een integraal onderdeel vormt van het beleid van PME zal het plan een onderdeel worden van de ABTN.

Om er voor te zorgen dat het crisisplan effectief blijft zal het jaarlijks op de actualiteit worden beoordeeld. Daarbij wordt gelijk gelopen met de actualisering van de ABTN.

PME Pensioenfonds
Postbus 97630
2509 GA Den Haag
t: +31 (0)88 007 98 00
www.pmepensioen.nl